

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJAS KORESPONDĒTĀJLOCEKLIS IMANTS KIRTOVSKIS

24.01.1930–12.09.2020

Ekonomists, profesors, Latvijas Zinātņu akadēmijas korespondētājloceklis Imants Kirtovs ir dzimis Pleskavas apgabalā, Puškina kalnos. Tēvs Hristians Kirtovs bija agronoms, māte Aleksandra — skolotāja. 1941. gadā, sākoties karam, Kirtovs ģimene evakuējās uz Kaļiņinas apgabalu, bet kopš 1945. gada septembra Imants Kirtovs dzīvoja Rīgā.

1952. gadā viņš beidza Latvijas Valsts universitāti un sāka strādāt Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Ekonomikas institūtā par jaunāko zinātnisko līdzstrādnieku. 1957. gadā pēc zinātņu kandidāta grāda iegūšanas viņš kļuva par institūta vecāko zinātnisko līdzstrādnieku un lasīja lekcijas politekonomijā un ekonomisko teoriju vēsturē vairākās augstskolās Rīgā. Viņu interesēja ekonomiskās domas vēsture.

1961. gadā I. Kirtovs pārgāja darbā uz Rīgas Politehnisko institūtu, kur sākumā bija Politekonomijas katedras docents, no 1967. gada — Zinātniskā komunisma katedras vadītājs, 1968. gadā kļuva par Politekonomijas katedras vadītāju, bet 1978. gadā pēc ekonomikas zinātņu doktora grāda iegūšanas viņu ievēlēja par Politekonomijas katedras profesoru. No 1974. gada līdz 1990. gadam viņš bija Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Ekonomikas institūta direktors. Līdz pat 1987. gadam viņš turpināja pedagoģisko darbu Rīgas Politehniskajā institūtā. No 1990. līdz 2000. gadam I. Kirtovs docēja dažādās Latvijas augstskolās, tostarp Starptautiskajā Baltijas akadēmijā (agrāk: Baltijas Krievu institūtā).

I. Kirtovs daudz rakstīja, bet vēl vairāk domāja. Viņš ir autors un līdzautors vairāk kā 50 zinātniskām publikācijām, to skaitā sociālisma politekonomijas mācību grāmatām un monogrāfijām. I. Kirtovska publikācijas līdz Atmodai bija veltītas sociālisma politekonomijas jautājumiem, jo Latvijā bija sociālisma iekārta, un bija jāzina, kā tādā risināt aktuālas tautsaimniecības problēmas. Taču viņš bija ekonomists, kurš labi zināja ekonomikas teoriju, tāpēc, mainoties ekonomiskajai iekārtai, viņam nebija grūti iedziļināties postsociālisma valsts ekonomiskajos jautājumos. Jau sociālisma periodā I. Kirtovska publikācijās izskanēja jaunas idejas, piemēram, par inflāciju sociālisma zemēs (oficiālā padomju ekonomiskā zinātne apgalvoja, ka sociālisma valstīs inflācijas nav).

Pēc Atmodas I. Kirtovs straujo notikumu pavērsienu vērtēja piesardzīgi, bet

objektīvi, paredzot zaudējumus, ko radīs nepārdomāta rīcība. Taču viņš nekad nav bijis pārmaiņu pretinieks, drīzāk saprātīgs atbalstītājs, kurš, kā daudzi citi, netika uzklausīts.

Par nopelniem zinātnes labā Imants Kirtovskis ir iekļauts Kembridžā veidotajā 2000 izcilo 20. gadsimta cilvēku sarakstā. Viņš

apbalvots ar medaļu “Par izcilu darbu” un ar Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidija Goda rakstu.

Pēc portāla “Latvijas Krievi” materiāliem.
Sit tibi terra levis.

Latvijas Zinātņu akadēmija

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJAS ĀRZEMJU LOCEKLIS

JĀNIS PENIĶIS

29.07.1933–24.09.2020

24. septembrī 88 gadu vecumā no mums šķīries Latvijas Zinātņu akadēmijās ārzemju loceklis politoloģijā Jānis Peniķis.

Jānis Peniķis dzimis 1933. gada 29. jūlijā Cēsīs. Kopā ar vecākiem 1944. gadā

emigrējis uz Vāciju, bet 1949. gadā pārcēlies uz dzīvi ASV. Viņš ieguvis bakalaura grādu tautsaimniecībā, 1956. gadā beidzis Viskonsinas universitāti, bet vēlāk kļuvis par politoloģijas doktoru, strādāja Minesotas universitātē un vēlāk Indianas universitātē viņš bija politikas zinātnes profesors.

Pēc Latvijas valsts neatkarības atgūšanas aktīvi iesaistījās Latvijas sabiedriskajos un politiskajos procesos. Lasīja lekcijas gan Latvijas Universitātē, gan citās Latvijas augstskolās, darbojās Latvijas Zinātnes padomē, dažādos Latvijas Zinātņu akadēmijas projektos un pasākumos. Viņš ir vairāku desmitu zinātnisku un populārzinātnisku publikāciju autors. 2006. gadā apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni.

Sit tibi terra levīs.

Latvijas Zinātņu akadēmija

ATVADU VĀRDI LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJAS
GODA MECENĀTĀM

IVARAM STRAUTIŅAM

02.07.1942–12.11.2020

Vīrs ar latvieša sirdi, kultūras cilvēka dvēseli un tautsaimnieka ķērienu

Vēl pirms mēneša mēs tikāmies apspriedē pie Ekonomikas ministra un rosinājām ministriju sniegt mērķtiecīgu valsts atbalstu zinātnes un tehnoloģiju inovāciju platformas veidošanai peļņas spējīgu ražošanas nozaru attīstīšanai. Sarunas beigās Ivars Strautiņš pasniedza ministram savu īpašo dāvanu — grāmatas “Latvju raksti” trīs sējumu atkārtoto izdevumu. Šī doma — kā valsti padarīt bagātu, kā zinātnei un rūpniecībai nest peļņu valsts budžetā un kā veidot stipru un pārtikušu Latviju — kopš dzimšanas ir bijusi Ivara Strautiņa dzīves vadmotīvs.

Rīdzinieka Ivara Strautiņa dzīve kopš dzimšanas 1942. gada 2. jūlijā ir bijusi saistīta ar Latvijas galvaspilsētu, kuras dotās izglītības iespējas viņš izmantoja darbam liela mēroga pārtikas nozares un tirdzniecības uzņēmumos. Viņa organizatora dotības un prasme tuvināt cilvēkus kopīgu mērķu sasniegšanai bija izšķirošas Trešās atmodas

laikā, kad Latvijas tautsaimniecībā sāka atdzimt tirgus ekonomikas pamati un veidojās jauna tipa kooperācijas kustība. Atrodoties šo procesu vadības aktīvo līderu pozīcijās, 1985. gadā Ivars Strautiņš tiek ievēlēts par Latvijas Kooperatoru Centrālās savienības “Turība” reorganizētās Patērētāju biedrību savienības valdes priekšsēdētāju.

No turienes Ivara Strautiņa tautsaimnieka un saimnieciskās dzīves organizatora talants Mihaila Gorbačova iniciētās pārbūves laikā ievēda viņu kopā ar Jāni Pēteru, Andreju Cīruli, Marinu Kosteņecku, Džemmu Skulmi, Viktoru Avotiņu PSRS tautas deputātu rindās, lai vēl ar vairākiem citiem 1990. gada martā parakstītajā vēstulē PSRS Tautas deputātu kongresa prezidijam iekļautu šādas rindas: “Mēs, apakšā parakstījušies PSRS tautas deputāti no Latvijas PSR, ierosinām, lai vienlaikus tiktu izskatīts arī jautājums par Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanu.” Strautiņš bija

konsekvents Latvijas neatkarības atgūšanas kursa aizstāvis. To apliecināja viņa organizatoriskā rīcība, janvāra barikāžu laikā mobilizējot kooperatorus visos Latvijas rajonos, lai nodrošinātu barikāžu dalībniekus un tautfrontiešus ar pārtiku un telpām. Nav aizmirstama Ivara Strautiņa pārliecības pilnā nostāja, kas pausta demokrātijas attīstībai kritiskajā 1991. gada rudenī vēstulē M. Gorbačovam: “Mēs, 1989. gadā Latvijā ievēlētie PSRS tautas deputāti, vērsamies pie Jums ar ierosinājumu bez vilcināšanās izdot Prezidenta dekrētu par Latvijas Republikas — pilntiesīga starptautisko tiesību subjekta līdz 1940. gadam — valstiskās neatkarības atzīšanu.”

Atjaunotajā neatkarīgajā Latvijā I. Strautiņa nemierīgajam raksturam radās daudz iespēju iesaistīties jaunu iniciatīvu veidošanā. Kā Latvijas Kooperatoru Centrālās savienības “Turība” valdes priekšsēdētājs viņš 1993. gadā piedalījās “Turības” mācību centra, vēlāk Biznesa augstskolas “Turība” dibināšanā. Jaunlatvieša un ekonomista Krišjāņa Valdemāra idejas un personiskais piemērs bija Ivara Strautiņa paraugs. Par to ik dienas atgādināja vitrāža ar leģendārā tautsaimnieka attēlu LKCS “Turība” nama kāpnēs Tērbatas un Dzirnāvu ielas stūrī. Cenšoties arī atjaunotajā Latvijā īstenot nācīgas stiprināšanas idejas, I. Strautiņš visiem spēkiem veicināja izglītību, piešķirot stipendijas un balvas, materiāli atbalstot skolēnu dalību starptautiskos konkursos, finansējot vērtīgu un izglītojošu grāmatu izdošanu. Draudzība ar akademiķi Jāni Stradiņu un ticība gudru grāmatu audzinošai un izglītojošai ietekmei mudināja I. Strautiņu ieguldīt līdzekļus unikāla satura izdevumu gatavošanā. Tādējādi arī Latvijas Zinātņu akadēmijas izlolotais četru sējumu akadēmisko rakstu krājums “Latvieši un Latvija” ar I. Strautiņa atbalstu 2014. gadā varēja nokļūt līdz tipogrāfijai un lasītājiem, bagātinot ikvienu tā ieguvēju ar enciklopēdisku saturu.

Kā plašas un bagātas dvēseles cilvēkā I. Strautiņā apvienojās liels celsmes spēks ar dzelzs gribu gūt sekmes uzņēmējdarbībā, un

šis rakstura iezīmes viņu padarīja par Latvijas Darba devēju konfederācijas viceprezidentu, par gaidītu padomdevēju Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamerā, par aktīvu biedru “Latvijas Biznesa eņģeļu tīkla” biedrībā un par līdzīpašnieku daudzos ar pārtikas ražošanu saistītos uzņēmumos. Taču ne jau gūstamā peļņa vien gandarīja šo enerģisko vīru. Viņa dvēsele alka izpausties kultūras mecenātismā, latvietības stiprināšanā, un šis īpašības ļāva viņam ilgus gadus līdzdarboties Rīgas Latviešu biedrības valdē. Viņš nespēja iedomāties savu ikdienu bez kolēģiem, draugiem un domu biedriem, un šādās radošu cilvēku komandās dzima uzņēmēju klubi, starptautiskas sadarbības projekti, tālu aiz mūsu zemes robežām tika meklēti un atrasti noieta tirgi Latvijas precēm, par kuru vislabāko reklāmu kļuva mūsu profesionālā mūzika un glezniecība, lietišķā un tautas māksla.

Man ir bijusi izdevība būt lieciniekam I. Strautiņa radošumam arī kultūras mantojuma aizsardzībā, kopā ar partneriem atjaunojot Dunties muižu, labiekārtojot plašu tās apkārtni un jaunā spožumā atdodot Latvijas kultūrai leģendārā Hieronima Karla Fridriha barona fon Minhauzena vēsturi, tā padarot atjaunoto muižas ēku ar tās ekspozīciju par starptautiski pazīstamu tūrisma objektu. Par I. Strautiņa personiskās atbildības objektu ir kļuvusi Kristus Debessbraukšanas pareizticīgo baznīca Rīgā, kuras restaurācijai ir veltīti ievērojami līdzekļi un vairāki rūpju pilni gadi.

Kamēr cilvēks dzīvo mūsu vidū, šķiet, ka tā būs mūžīgi. Kad cilvēka pēkšņi vairs nav, mēs pārsteigti pamanām, cik lielu tukšumu mūsu vidū ir atstājusi viņa pēkšņā aiziešana. Tieši lielums bija I. Strautiņa dzīves pilnības un vērtības mērs. To zina ģimene, draugi un kolēģi gan Latvijā, gan tālu aiz mūsu zemes robežām. Ivara Strautiņa personības lielumam ir nezūdoša vērtība mūsu apziņā un atmiņās.

Vieglu un gaišu Tev šo tālo ceļu līdz Tavai sapņi Latvijai.

LZA prezidents **Ojārs Spārītis**
Rīgā, 2020. gada 12. novembrī